22 Μαΐου 2015

Η φύση, έργο του Θεού

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Tsourapas_04_UP

Image not found or type unknown

Το ήθος της Εκκλησίας, σε όλες τις εκφάνσεις του, δηλώνει σεβασμό προς την ύλη, προτρέποντάς μας να χρησιμοποιούμε την υλική Δημιουργία με τέτοιο τρόπο, ώστε μέσω των δικών μας έργων να φανερώνεται το κάλλος των έργων του Θεού.

Τα ορθόδοξα συνέδρια που διοργανώθηκαν, μετά το 1991, ήταν πλείστα. Στηριζόμενος στα πατερικά κείμενα ο οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, σχεδόν σε κάθε μήνυμά του απηύθυνε έκκληση προς όλα τα μέλη της Εκκλησίας για σεβασμό προς το περιβάλλον. Στο Χριστουγεννιάτικο μήνυμά του το 1991, ερμηνεύοντας τη Θεολογία του Εμμανουήλ, του «μεθ' ημών ο Θεός» τονίζει πως φανερώνει τον: «σεβασμό του όλου ανθρώπου, κατ' επέκτασιν δε και ολόκληρου του φυσικού περιβάλλοντος, διότι είναι προφανές ότι περιβάλλον καιπεριβαλλόμενος ευρίσκονται εις άμεσον και διαρκή αλληλεπίδραση».

Σε Οικολογικό συνέδριο που διεξήχθη στην Ιερά Μονή της Αγίας Τριάδος Χάλκης το 1992, επισήμανε, εκτός των άλλων, ότι τελικός σκοπός της δημιουργίας δεν είναι η χρήση και η εκμετάλλευση του περιβάλλοντος για την ευδαιμονία του ανθρώπου, αλλά μία κατάσταση υψηλότερη και ιερότερη. Παράλληλα, η προκαλούμενη από τον άνθρωπο καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος λέχθηκε πως αποτελεί προσβολή κατά του Δημιουργού και είναι μία συμπεριφορά για την οποία πρέπει να δείξουμε μετάνοια. Για πρώτη φορά έγινε λόγος πως κάθε ενέργεια του ανθρώπου η οποία συντελεί προς την καταστροφή του περιβάλλοντος είναι αμαρτία.

Σε μήνυμα που απηύθυνε ο οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος το 1994 με την ευκαιρία της εορτής της ημέρας προσευχών υπέρ της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος τονίζει πως: «όταν αρχίσουμε να βλέπουμε τη φύση ως έργο του Θεού, τότε αρχίζουμε να κατανοούμε τη θέση μας ως ανθρώπων εντός της φύσεως». Διαπιστώνει ότι ο άνθρωπος υπετάγη σε μίαν αντίληψη περί αναπτύξεως, η οποία αξιολογεί την παραγωγικότητα υπεράνω της αξιοπρέπειας και τον πλούτο υπεράνω της ανθρώπινης ακεραιότητας εξ αιτίας της αποτυχίας του ως προς την ευγενή κλήση του, δηλαδή να μετάσχει στη δημιουργική ενέργεια του Θεού στον κόσμο. Τονίζοντας για ακόμη μία φορά τη λύση της μετάνοιας γνωρίζει προς όλους τους πιστούς την ύπαρξη του ευχαριστιακού ήθους, το οποίο σημαίνει «χρήσιν των φυσικών πόρων εν ευχαριστία, αναφορά των πάλι εις τον Θεόν», όπως και την ύπαρξη του ασκητικού ήθους, μέσω του οποίου αναγνωρίζουμε πως όλα είναι δώρα του Θεού.

Καταλήγοντας τονίζει ότι το ήθος της Εκκλησίας, σε όλες τις εκφάνσεις του, δηλώνει σεβασμό προς την ύλη, προτρέποντάς μας να χρησιμοποιούμε την υλική Δημιουργία με τέτοιο τρόπο, ώστε μέσω των δικών μας έργων να φανερώνεται το κάλλος των έργων του Θεού. [104] Μάλιστα για τον οικουμενικό Πατριάρχη, ο λόγος του κάλλους των κτισμάτων είναι κλήση, την οποία απευθύνει ο Θεός στον άνθρωπο, Το κάλλος των κτισμάτων και η αποκάλυψη του Θεού μέσω αυτών, προσκαλεί τον [1] [2] [3] άνθρωπο σε σχέση προσωπική και κοινωνία ζωής μετ' Αυτού, σε σχέση ζωτική και ζωοποιό.[4]

Σε ένα από τα επόμενα μηνύματά του, ανακαλεί στη μνήμη ότι ο άνθρωπος έχει ευθύνη ως τοποτηρητής του Δημιουργού Θεού στον κόσμο. Για τους Πατέρες, ο άνθρωπος είναι βασιλεύς και ιερέας και διδάσκαλος, έννοιες που τον ωθούν να διερωτάται για το τι σημαίνουν. Δίδοντας ο ίδιος την απάντηση, μας εξηγεί πως σημαίνει ότι ο άνθρωπος «σπουδάζει συνεχώς και διακονεί και προσεύχεται για να μετατρέψει εφ' όρου ζωής όση προφτάσει φθαρτότητα εις αφθαρσία».[5] [6] Ένας

τριπλός ορισμός του ανθρώπου, παράλληλα ως βασιλεύς, οικονόμος και ιερεύς συναντάται και στον επίσκοπο Κάλλιστο Ware, ο οποίος, αφού μας επαναφέρει στο προσκήνιο ότι δεν είμεθα ιδιοκτήτες της κτίσης αλλά ότι μας παραχωρήθηκε με εμπιστοσύνη, τονίζει το καθήκον μας για να μεταμορφώσουμε τον κόσμο σε μια «ευχαριστιακή προσφορά».

Αν και πριν από ορισμένες δεκαετίες οι αναφορές στο οικολογικό ζήτημα ήταν λίγες, το τελευταίο χρονικά συμβαίνει το αντίθετο. Η Ορθόδοξη θεολογία, κυρίως μέσα από μία σειρά επιστημονικών συνεδρίων που οι Ορθόδοξες εκκλησίες διοργάνωσαν και μέσα από εκδόσεις πολλών σχετικών άρθρων, έχει εκφράσει δομημένο λόγο, συσχετίζοντας την οικολογική κρίση με την πνευματική κρίση του ανθρώπου. Παράλληλα, τονίζει την τεράστια ευθύνη του χουμικού ανθρώπου απέναντι στην κτίση. Η Ορθόδοξη Εκκλησία, αποτελώντας παρουσία και μαρτυρία ενός συγκεκριμένου τρόπου υπάρξεως των σχέσεων του ανθρώπου με τον Θεό, τους συνανθρώπους του και τη φύση,[7] στηρίζεται στην ορθόδοξη παράδοση βάσει της οποίας ο χουμικός άνθρωπος έχει ευθύνη απέναντι στη δημιουργία και, κατά συνέπεια, απέναντι και στον Θεόν.

[1] ***Ζορμπάς, 1998, σ. 85.***

[2] ***Ζορμπάς, 1998, σ. 93.***

[3] ***Ζορμπάς, 1998, σ. 111-112.***

[4] ***Ζορμπάς, 1998, σ. 124-125.***

[5] ***Ζορμπάς, 1998, σ. 127.***

[6] ***Ware, 2008, σ. 36-38.***

[7] ***Ζορμπάς, 1998, σ. 48.***

Παρατήρηση: η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει τη δημοσίευση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης «Αρχή της Αειφορίας και Ορθόδοξο ήθος: Μία νέα προοπτική στην οικολογική ηθική», του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡ. ΤΣΟΥΡΑΠΑ. Πρόκειται για αναθεωρημένη έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστήμιου με επιβλέποντα καθηγητή τον Χρήστο Τερέζη και αξιολογητές τους Νικόλαο Κόϊο και Βασίλειο Φανάρα.